כה: כיצד פרק שני יבמות

משום דעד השתא מיירי בהלכת הורג ורובע מסיק לה והרוג נמי לא משום שנאה פסיל ליה התם אלא אמר רבינו יצחק דמיפסל משעה שנעשה טרפה דטרפה פסול להעיד כדאמרי' בסנהדרין (דף פח. ושם) וה"ר יוסף מאורליינ"ש מפרש דפריך מהרוג ורבע שיילו כשהם קרובים להורג ורובע וקשה לר"י דאין ה"נ דנהי דבהרוג ליכא למימר דאין ה"נ שיגיל דהרי חייב הכתוב מכה אביו מ"מ מנרבע מאי פריך וכ"ת בנרבע נמי דהא דרשינן בסנהדרין (דף נד.) ערות אביך ממש שרבעו ה"מ לענין כרת אבל מיתה לא משכחת: **רבא** אמר **אדם קרוב אצל עצמו**. הקשה ר' יצחק בן אברהם דנפרק שני דכתובות (דף יח: ושם) מסיק מ"רבא גופיה גבי הא דתנן התם אם אין כתב ידן יוצא ממקום אחר הרי אלו נאמנים לומר אנוסים היינו לא שנו אלא שאמרו אנוסים היינו מחמת נפשות אבל אמרו מחמת ממון אין נאמנים ואמאי אין נאמנים דהוה לן לפלוגי דיבורא ולומר דאנוסים היו ולא מחמת ממון אלא מחמת נפשות ואומר ר"י דלא פלגינן דיבורא כדי לפסול השטר דמדאוריית' עדים המתומים על השטר עשה כמי שנתקיים עדותן בג"ד א"נ התם בכל ענין שהם אנוסים אם לא מחמת נפשות הוו רשעים הלכך לית לן למיתלי באונס מחמת נפשות דהוי מיעוטא א):

ואין אדם משים עצמו רשע. היינו לפסול בו עדות אבל נאמן הוא לומר בני אכילת אלב מזיד הייתי כדאמר בכריתות (דף יב. ושם) דאין לנו לכופו להביא חולין לעזרה לפי דבריו והא דקאמרינן בהאיש מקדש (קידושין דף ג. ושם) גבי הבא לי מן החלון או מן הדלוסקמא דלא עביד מיגיס דמשוי נפשיה רשיעא לומר מזיד הייתי לאו משום שלא יהא נאמן לומר מזיד הייתי דפסיטא דנאמן אלא כלומר רשאין ברצון אומר בענין דמשוי נפשיה רשיעא וא"ת דהשתא משמע דנרבע ברצונו פסול לעדות ונפרק זה בורר (סנהדרין דף כו:) איכא למ"ד דחשוד על העבירות כשר לעדות וי"ל דהתם בחשוד שהוא פרץ ומתייחד עם העבירות ולא ולאי בא על העבירה כדפי' התם בקונטרס ומאן דפריך התם עני מרי מרבעים בהמה וכשר היינו משום דמלקין על לא עוברה השמועה וא"ת וכי ולאי בא על העבירה אמאי פסול הא רשע דחמם בענין שיהא רע לשמים ולבריות וזה אין רע לבריות כגון אוכל נבלות להכעיס דכשר לרבא בפרק זה בורר (שם כ"ז.) וי"ל דהוי כמו אוכל נבלות לתאבון דפסול לבולי עלמא אע"פ שאין רע לבריות דהשתא עבדו חשוד נמי להעיד שקר בשביל ממון והכי נמי בא על העבירה: **לימא** רב יוסף דאמר ברבי יהודה. מימה דהכא לרבי יהודה לית ליה פלגינן דיבורא ובפרק החולץ (לקמן דף מז. ושם) אמרינן ההוא דאתא לקמיה דרבי יהודה ואמר נתגיירתי ביני לבין עצמי א"ל נאמן אתה לפסול את עצמך ואי אתה יכול לפסול את בניך אלמא פלגינן דיבורא ומיהו י"ל דהתם לא מטעם עדות נאמן מ) (דהא אדם קרוב אצל עצמו ועוד דאם נאמן לפסול עצמו איך יתכן שיהו בניו כשרים) אלא הא דפלגינן הייגו לאוקמי בנת ישראל דשויה אנפשיה תמיכה דאיסורא או אם נגח שור של ישראל את שורו פטור מטעם הודאת בעל דין והכא דר' יהודה גופא קשיא ושם נפרש בעזרת השם: **באומר** אני הייתי עם הורגיו. אור"י דאע"ג דאמר הרגנוהו נעשה כאומר אני הייתי עם הורגיו וכענין זה מפרש ר"מ ורבינו חננאל בפ' מי שאחזו (גיטין עג: ד"ה אמר) כאומר מעת שאני בעולם נעשה כאומר: **במגיזת** קפוטקיא. יש ספרים דגרסי במגיזת והוי כמו במגיזת עברלאי מ) כמו שמלה שלמה. ר"י: **טעמא** דב"ד הא בי תרי לא. ואע"ג דאמרינן ברים הסולת (גיטין דף לב: ושם) דלתרי נמי בי דינא קרו להו מ"מ אור"י דדייק שפיר דמדתלי טעמא בבית דין ולא קאמר מפני שהיו ב' ש"מ דלא סגי הכא בתרי ועוד דומיא דחליצה דבג' אע"ג דאיכא מאן דמכשר בפרק מצות חליצה (לקמן דף קד.) ביחידי הך תנא לא סבר לה כווותיה דחד ודאי לא מיקרי ב"ד ואיכא נמי דיעה בחד: **לא** חשו חכמים לדבר זה. ואע"ג דשמי [ב] מ"מ בעל נפש יתרחק כדתני' עלה בחלו טרפות (חולין דף מד: ושם) דן מת הדין זיכה וחייב טימא וטיהר וכן העדים שהעידו כולם רשאים ליקח אבל חכמים אמרו התרחק מן הכיעור ומן הדומה לו וא"ת הא אמרינן בסוף התקבל (גיטין דף סז. ושם) גבי חיישינן שמא תשכור עדים דיבורא אמרי מעשה לא עבדי וי"ל דכשמעידים שקר חשיב נמי מעשה כדפי' בקונטרס כיון דעל פיהם נגמר ולא קרי דיבורא התם אלא באומר אחרו מן הבעל לסופר ועדים לכתוב ולחתום דלא נגמר הדבר על ידיהם: **אמר** להו מתני' היא הנטען בו'. ולנטען על אשת איש לא דמי דהתם בדין שיוציא אם הוא אמת אסירא ליה אבל הכא שאסר את האשה בנדר אפילו אסירה ליה כדין כיון שגירשה בעלה שריא לחכם מדאוריית' ב):

מגילין דדבריהם. כמו מפריחי יוניס ומשחק בקוביא דתנן (ר"ה דף כב.) כל העדות שאין האשה כשרה לה אף הן אינם כשרים ועלה אמר רב מנשה זאת אומרת גזלן דדבריהם כו': רבא פליג עליה דרב יוסף ואמר אפי' אמר פלוני רבעני לרועי הוא ואחר מצטרף להורגו לרובע דכיון שזה מתכוין לעדות נאמן הוא אבל אחרו ואין נאמן על עצמו ממה שאמר לרועי דאדם קרוב אצל עצמו ולרבא דרב יוסף דאמר כרבי יהודה אמר לך רב יוסף אנא דאמרי אפי' לרבנן ושאני עדות אשה דאקילו בה רבנן ורב מנשה דאמר כרבי יהודה: הרגנוהו כו' הרגנוהו תנשא כו': מאי שנא הרגנוהו ומאי שנא הרגנוהו אמר רב יהודה באומר אני הייתי עם הורגיו והתניא אמרו לו לרבי יהודה מעשה בלסטים אחד שיצא ליהרג במגיזת קפוטקיא ואמר להם לכו אמרו לה לאשת שמעון בן כהן אני הרגתי את בעלה בבניסתי ללוד ואמרי לה בבניסתו ללוד והשיאו את אשתו אמר להם משם ראיה באומר אני הייתי עם הורגיו והא לסטים קתני שנתפס ע"י לסטיות והא יצא ליהרג קתני בי דינא דעובדי כוכבים דלא דייקי וקטלי: **מתני'** החכם שאסר את האשה בנדר על בעלה הרי זה לא ישאנה מיאנה או שחלצה בפניו ישאנה מפני שהוא ב"ד: **גמ'** א"ר (רב אמר) ר' חייא בר אבין אמר רב עמרם תנא התרת נדרים בשלשה ואלא בתלתא מי חשידי והתנן מיאנה או שחלצה בפניו ישאנה מפני שהוא בית דין לעולם בחד ובדאמר רב חסדא אמר ר' יוחנן ביחיד מומחה הכא נמי ביחיד מומחה: מיאנה או שחלצה וכו': טעמא דב"ד הא בתרי לא מ"ש מהא דתנן עדים החתומים על שדה מקח ועל גט אשה לא חשו חכמים לדבר זה היא גופה קמשמע לן לאפוקי ממ"ד מיאון בפני שנים קמשמע לן מיאון בג' איבעיא להו כנס מהו שיוציא רב כהנא אמר כנס מוציא רב אשי אמר כנס אינו מוציא תני להו רב זוטי דבי רב פפי כדברי האומר כנס אינו מוציא אמרו ליה רבנן לרב אשי גמרא או סברא אמר להו מתני' היא הנטען משפחה ונשתחררה מעובדת כוכבים ונתגיירה הרי זה לא יכנוס ואם כנס אין מוציא אלמא ברננה

הרגנוהו אסורה לו מן התורה שעדיין אשת איש היא אלא ולאי לא קא בעי אלא מחכם שאסר האשה בנדר על בעלה:

עין משפט נר מצוה

צ א מיי' פי"ב מהלכות גירושין הלכה ח סמג עשין ג טוש"ע אה"ע סימן ח סעיף ג:

צא ב מיי' פי"ב מהל' עדות הל' ג ופי"ג מהל' גירושין הלכה י סמג לאוין ריד טוש"ע ח"מ סימן לד סעיף ט:

צב ג מיי' פי"א מהלכות גירושין הלכה יד טוש"ע אה"ע סימן יב סעיף ב:

צג ד ה מיי' פי"ו מהל' מעשות הלכה ט ה טוש"ע יו"ד סימן רכח סעיף ח:

צד ו מיי' שם טוש"ע אה"ע סי' יב סע"ב:

צה ז שם סעיף ח:

תוס' חד מקמאי

מוציא: **אבר** רב מנשה גזלן דדבריהם כשר לעדות הא דדברי תורה פסול לעדות אשה: **הא** דתנן החכם שאסר את האשה בנדר לא ישאנה וקי"ל ביחיד מומחה ולפום הכי אם התירה ישאנה אבל בחלתא אפילו אסרו ישאנה משום שהם ב"ד ובבכורות פרק כל פסולי המוקדשים דכי אמרי' הפרת נדרים בשלשה הדיוטות במקום שאין שם מומחה ורבי יהודה ס"ל התם ואחד מהם חכם ולית הלכתא כוותיה ומקשינן התם מכלל דתנך כל דהו ומשינן דמסברי להו וסברי: גרסינן בשלהי נדרים הדיא איתתא דכל יומא דמשמש מקדמא ומשיא לגברא יומא חד אייתא ליה מיא לממשא א"ל הא מילתא לא הות האידנא א"ל א"כ חד מהני נברים דהוו הכא אמר ר"נ עיניה נתנה באחר וכו':

מוסף רש"י

אדם קרוב אצל עצמו ואין אדם משים עצמו רשע. אין אדם נפסל לעדות בהודאת פיו, דאדם קרוב אצל עצמו הלכך אין אדם יכול לשים עצמו רשע, כלומר על עדות עצמו אינו נעשה רשע, שהרי תורה פסלה קרוב לעדות, וכהרב הרוגש דפלגינן דיבורא ומהימנינן ליה לגבי מהריה ולא מהימנינן ליה לגבי דידיה לפסול לעדות (סנהדרין ס:) דהא אין קרוב מעיד לא לזכות ולא לחובה ואדם קרוב אצל עצמו (שם כה.). **משום ראיה.** בתמיה (סוכה כח:). מיאנה או שחלצה בפניו. אשה בפני החכם, מוחר ליפאה, ואינו נאסר לומר על מנת כן התירה, משום שהוא ב"ד. כלומר אלא הוא היה לבדו אם אלא אין בית דין אלשה היו אם (בכורות לא.) כלומר לא יחיד הוא אם דומיא דבטלו נמרין, שהרי ב"ד היה אם ואין ב"ד פחות משלשה (לקמן קא.). **ביחיד מומחה.** נקי בגמרא, כלומר רב מוסכם (רשב"ם ב"ב קכ:). **עדים החתומים כו' לא חשו חכמים לדבר זה.** מאחר שמכירין המתומן לא חשו לומר שקר המתומן (גיטין סז.). הנטען. חשיד, כלומר שטוענים עליו דברי לעז (לעיל כד:).

מסורת הש"ס

מ) כתובות יח: סנהדרין ע: כה., כ) [עי' רש"ל], ג) [תוספתא פ"ד], ד) [שבת כט: יב:], ה) [תוספתא פ"ד ע"ש], ו) [לקמן קא: כתובות לא.], ז) [בכתובות לי: ליתא ועי"ש תיטבו], ח) נדרים עח: ע"ש כ"כ קד: קנא. בכתובות לא., ט) [ע"ל דמעיל], י) גיטין סו., כ) [לקמן קא: קז:], ל) [ברוכין ס. כ"כ עז.], מ) [לעיל כד: ע"ש], נ) [סנהדרין כ.], ס) ע"ש שהוא דמי כר חמת, ע) רש"ל מ"ש, פ) תרומה על דעתי הערוך במתכר לג ע' מ"ד.

גליון הש"ם

גמ' **והאמר** (רב) אר"ח בר אבין, ק"ל (רבא) סדר הדורות בהקדמה אות ד: תוס' ד"ה לימא רב יוסף **דאמר** ב"י תיבה **דהבא** וכו'. עיין תוספות רפ"ב מלגן י"ד סימן רנד:

הגהות הב"ח

(מ) רש"י ד"ה ואין אדם משים את עצמו רשע אין עדותו:

הגהות הגר"א

[א] יש"י ד"ה כגם מהו שיגיא אחכם ואמנים גט קמ:. נ"ב וכ"כ הרמב"ם ופו"ש. אבל רפ"ח כתב דלא קאי רק על מתני' לבדה וכ"מ בתוספתא ועכ"ז (ועמ"ש רבינו בא"ח סימן יב ס"ק ב'): [ב] תוס' ד"ה לא כו' מ"מ ב"נ יתרחק. נ"ב אבל לענין הירושלמי ר"ל דאף לכתחלה מותר ואין כאן הרחק דאל"כ ל"ל שאין שנים כו' אפילו בפנ"ל שניהם כמו בחקה ועמ"ש (ע"ש בס"ק ה'):

תוספות ישנים

א) ועי"ל דשאני הכא שיש לנו לומר פלגינן דבורא דבשאמר פלוני רבעני מעתה נהרג הרובע אין לאוסרו כיון לרבנו ולא ליון מי לומר לאוסרו לא לרבנו אם כלומר אחרי כן לרבנו פלגינן דבורא דמלתא דרבנו הוא אינה עלמה היא והוי כמרי דבורי אבל התם כי אמרו אוסרה הייגו אין הדבר כלום עד שיפרסו אם מחמת ממון אם מחמת נפשות לכן לא שייך לחלק הדבור שאין זה בלא זה כלומר באומר אני הייתי אם הורגיו. יש גורסים בס"ד פי' כ"ש דמהני כשאומר הרגנוהו כמו אם היה אומר אני הייתי אם הורגיו והוי כשאמרו בגיטין לאומר מעת שאני בעולם ונעמא שאינו מגיה המתנה: ב) ולהך פי' ל"ל דכי כגי לעיל כגם מהו שיגיא לא קאי אלא אחכם אאחר וכי' לא קאי אסלוקי כדפ"ה ל"ל מאי שנא דלא מפקינן הכא הרגנוה ונעמא מפקינן אף הרגנוה. דגם הכא אם הרגנוה אמת שמאסר מהאי דאחר מת

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com